

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v škofijsk.
poslopiu (Bischofshof.)
Doležniki tisk. društva
dobivajo list brez posebne
naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, neplačani
listi se ne sprejemajo. —

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če se
natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Maksimilijanum-Viktorinum

to je

mladenišnica ali dijaško semenišče za Lavantinsko škofijo.

II. „Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača“. Ta prigovor velja tudi od Lavantinske mladenišnice. Že l. 1847. so pokojni knez Slomšek osnovali podporno društvo za dijake celjske gimnazije, s posebnim namenom, vbožnejšim dijakom takih kvartirjev priskrbovati, v katerih bi varna bila njih nedolžnost in vera. Duhovniki so takó pridno prilagali, da je bilo že l. 1851. mogoče, obširno stanovanje najeti, v katerem je 10 dijakov pod nadzorstvom verozakonskega profesorja prebivalo. Iz dotičnih poročil povzamemo, da so duhovniki in mnogi verniki s škofom vred zložili l. 1850. 412 fl., l. 1851. 467 fl., l. 1852. 844 fl. in l. 1853. 1407 fl. Dober uspeh je nado presegel. Že v poročilu leta 1852. beremo, da je to redno življenje „vrlo dobro vplivalo na нравno zadržanje dijakov in na njih marljivost v učenju, in da je njih vdanost do duhovnikov do takó visoke stopnje povzdignilo, kakor se po zanesljivih poročilih na drugih gimnazijah ne najde“. Te dobre začetne poskušnje so vzbudile upanje, da bi bilo tudi v Lavantinski škofiji mogoče, ustanoviti pravo in popolno mladenišnico v zmislu Tridentinskega zbora. L. 1853. se je razposlalo dotično vabilo po škofiji, v katerem med drugim beremo: „Dobri duhovniki se ne rodijo, ampak se morajo izrediti; zato pa ne zadostuje kratki čas štirih semeniških let, ki dojde dostikrat že prepozno. Zato veleva Tridentinski zbor ustanovitev mladenišnic... Na desni in na levi jih škofije že imajo, le naša škofija jo še pogreša... K tej ustanovitvi, ki jo hočemo Maksimilijanum*) imenovati, vas vabim. Porečete, kje bomo pa kruha vzeli, da bi jih toliko jedlo? 40 do 60 tisoč goldinarjev ne zadostuje za tako ustanovo... Na to vprašanje bo naša djanjska ljubezen odgovorila. Že so vložili 3 dobrotniki 6000 gl. kakor ustanovo za vzdrževanje 3 dijakov. Gotovo se bo

našlo po škofiji še več dobrotnikov, ki bodo take ustanove napravili, pa tudi v svojih oporokah mladenišnice se spominjali... Najlepši spominček na našem grobu bo od nas vstanovljeni Maksimilijanum, na čigar čelu se bo svetil nepremeljivi napis: „Blagor pokojnim, ki v Gospodu umrejo; kajti njih (dobra) dela grejo za njimi.“ Nad tem vabilom je bil očitno blagoslov božji. Knez Slomšek so sami darovali najprej 10.000 fl. v oblicijah in pozneje še 2000 fl. v gotovini. Njim so se pridružili duhovniki brez razločka, pa tudi mnogi verniki v škofiji in leto na leto tako pridno vlagali, da akoravno se je v omenjenem najetem stanovanju redno po 26 dijakov vzdrževalo, vendar je glavica do l. 1862. na 40.000 gld. (deloma v oblg.) narasla.

V pogodbi zastran preselitve Lavantinskega škofijskega sedeža iz Koroškega v Maribor l. 1859. je bilo (§. 5) tudi določeno, da mora Sekovska škofija Lavantinskeje toliko kapitala izročiti, kolikor so ga za Sekovsko mladenišnico zložile tiste dekanije, ki bodo znanprej Lavantinskeje škofiji pripadale. Vsled te pogodbe je Sekovski ordinarijat Lavantinskemu izročil 9.900 fl. v oblg. in vinski gorico v fari sv. Trojice v Halozih, v vrednosti od 1200 gl. Tudi do teh 10, na novo Lavantinskeje škofiji pridruženih dekanij, so se Slomšek s posebnim vabilom obrnili, naj bi po moči pomagale, da se prej ko prej vstanovi Lavantinska mladenišnica. Radodarnost teh dekanij nam zamore res v zgled služiti. Zložilo se je toliko, da se je zamogla že l. 1860. kupiti hiša tik duhovniškega semenišča v Mariboru za 10.000 gld., ktere je pretesno semenišče neobhodno potrebovalo, in jo še zdaj za letnih 500 gl. v najemu ima. Vrh tega nakupa je ostalo še 14.000 gl. v oblg. in imenovana gorica. Istino, od imenovanih 10 dekanij zloženo, so sklenili Slomšek „Viktorinum“ imenovati v čast sv. Viktorinu, ki je bil nekdanj škof v Ptuj in je tudi krvavo smrt dostal za vero Kristusovo. Pri tako narasli istini obojnega závoda Maksimilijanum-Viktorinum je bilo upanje opravičeno, da bi se zamogla vstanovitev mladenišnice

*) V čast sv. škofa Maksimilijanu, ki je v Celju krvavo smrt za sv. vero prestal.

pričeti. L. 1862. se je prošnja za dovoljenje pri c. kr. vladi vložila; to leto pa je bilo tudi smrtno leto Slomšekovo. Ko so sedanji prevzvišeni knez in škof, Jakob Maksimilijan, l. 1863. vlado škofije prevzeli, je bila njih prva skrb začeto delo peljati do konca. Poskusilo se je že v jeseni leta 1864. z nakupom sicer prostrane, vendar za druge namene zidane hiše v Celju; ali skušnja je od leta do leta bolj očitno kazala, da se tako nadzorovanje, kakor je pri izreji za duhovniški poklic neobhodno potrebno, nikakor doseči ni dalo. Zato se je ta hiša l. 1874. zopet oddala. L. 1876. je bila škofijstvu na ponudbo za ne previsoko ceno prostrana hiša z obširnimi zemljiščem v Magdalenskem predmestju v Mariboru, ki je duhovnikom, ki so povabljeni jo prišli ogledat, dopadla in se jim zdela za mladeniško semenišče pripravna. Ali, da ne vzamemo v misel tega, da so nam pozneje zdravniki iz zdravniških ozirov od nakupate hiše „za semenišče“ odsvetovali, rečemo le to, da se je po natančnejšem prevdanku pokazalo, da, ako bi se bila z mnogimi stroški znotranja razdelitev prostora še toliko spremenila, bi se vendar ne bila dala taka vravnava doseči, kakor je v zadevi „izreje“ in „nadzorovanja“ potrebna. Z nakupom te hiše bi bili stali ravno tam, kjer smo bili v Celju: pred seboj bi bili imeli polovičarsko delo. Vrh tega gleda lice te hiše, to je, njena prednja in dolgotna stran proti severu. Taka lega pa dela izbe temne in otožne in ni primerna ne namenom učenja, ne naravi mladenč, k veselju nagnjene. Po tolikih nepovoljnih skušnjah in vsestranskih preudarkih je kn. šk. konzistorij slednjič stalno sklenil, nakupiti primerno zemljišče in zidati iz tal novo mladenišnico. Novo zidanje je priporočalo tudi to, da so nove hiše 20 let hišnega davka proste. Ako pomislimo, da je plačala mala hiša, Viktorinumu lastna, l. 1877. za hišno dačo in doklade 159 fl. 55¹/₂ kr., se sme za gotovo reči, da bi pri najmanjše štirikrat večji novi mladenišnici 20letna dača z dokladami znesla več, kakor polovico cene, za nakupljeno zemljišče plačane. Vendar ni bil določen ta gmotni dobiček, temveč to, da je bilo pri novem zidanju mogoče, porabiti skušnje drugih semenišč; in reči smemo, da je kn. šk. konzistorij te skušnje tudi vestno porabil. (Konec prib.)

Gospodarske stvari.

Belo zelje, kako se sadi in obdeluje.

II. Zelje se ravno tako okopava in pleje in plevela čisti, kakor drugi okopavni sadeži. Ko se zelje okoplje, potem se osiplje, kar se, če je zelje po vrstah sajeno, lahko z osipavnim plugom zgoditi more. Najboljše se to zgodi kratko pred dežjem in ravno zaradi lahkjega dela ne po dežju, kajti v poslednjem slučaju se zemlja lahkjše iz-

suši, kakor pa, če je trda. Prav izvrstno je, če se poprej zemlja okoli vsake sajenice nekaj vzrablja in sajenica malo z gnojnico zamoči. Sajenice se potem prav razširjajo, se močno obrastejo in vsa tla dobro obsenčijo. Ko bi se gosenice prikazale tako jih morajo otroci ali stari ljudje v lonce pobirati, ki so na pol z vodo napoljeni in se potem pokončajo. Preženo se pre tudi, če se tla z nekaj nagnjitim pezdijem pokrijejo. Duh te tvarine jim je presilno zopern. Prva krma, ki se iz zelnika dobiva, je spodnje listje, ki kmalu začne veneti in odpadati. Ko bi se zdaj, ko je rastlina ravno v najboljši rasti, tudi zeleno perje trgalo, bi si lastnik sam sebi največ škodo delal, ker kapus potem nikdar tako debel ne postane. Še le ko so se glave že popolnoma naredile, se sme daleč proč stoječe perje brez škode proč vzeti. Sajenice, ki se nečejo v glave skleniti, se brž posekajo in živini pokrmijo. Meseca oktobra se zelje začne posekovati. Z ostro sekuro ali britosekom se glave posekajo, na kupe zmečejo in domu zapeljejo, kder se ali na škednju ali na drugem primerenem prostoru na kup zložijo. Če se tako glave 8—10 dni na kupu ležati pustijo, dobijo njihovi notrajni deli lepo belo barvo. Kapus se potem ali zreže in za kisló zelje v kadi natlači za domače potrebe ali pa proda. Kar ni ne za eno ne za drugo porabo, vzeme se za živinsko klajo. Poslednje se znosi na ne prevelike kupe na kakem zavarovanem mestu in se nekaj za slamo pokrije. Na hektaru se da v dobrem letu 10—12000 glav za naprodaj prirediti. Za mlečne krave je zeljnata krma kaj izvrstna; puter iz nje dolgo dober in sladek ostane in je prijetnega okusa. Vendar pa se kravam ne sme preveč na enkrat položiti, ker se prerade napilnejo, še prej ko po zeleni detelji. Za prirejanje semena se odberó srednje debele, prav goste in trde glave, potegnejo se z koreninami vred iz zemlje in postavijo se na zračno mesto, da se malo usuše. Potem se prenese v klet in postavijo v kot glavo poleg glave. Spomladi se presade na dobro solnčnato vrtno gredo in najvzornji listi se križema prerežejo, da more glavno steblo lahko skozi nje iz srca, ki potem seme obrodí. Ker pa to glavno steblo mnogo postranskih vej naredi in ker sam prostor in hrano potrebuje, zato se mu postranske veje porežejo. Če je debelo in močno, priveže se h kolu. Ker se seme lahko in rado izrodí, ga je treba od drugih kapusovin daleč proč vzrežati. Zori meseca avgusta in se na rjuhah na suhem kraju suši.

Za veliko gospodarstvo in za na prodaj se izbirajo pozne sorte, ki se posebno po debelosti in trdoti odlikujejo. Kot take se najbolj priporočajo:

a) Debelo Erfurtsko in Ulmsko pošpičeno zelje, ktere dve sorti sicer ne postanete ravno predebele in prevelike, vendar pa vsakokrat rano v glave greste, in ne tako prekomerno veliko prostora ne zahtevate ko največje sorte. b) Strasburški